

να τὸ πῶς νὰ ἴναι καλὲς συμβῆς καὶ καλὲς μητέρες. Τὰ γράμματα δὲν εἶναι παρὰ ὄλιγα μέσα γιὰ νὰ ἀποκτήσουμε γνῶσις. Ἡ γνῶσις εἶναι μέσα γιὰ νὰ καλυτερέψωμε τὸν ἑαυτὸ μας. Ἡ μόνη καλυτέρευση τοῦ ἑαυτοῦ μας εἶναι ὁ τελειοποιὸς σκοπὸς ὅλων τῶν μέσων.

§ 5.

Μία οἰκογένεια ποῦ θέλει νὰ ζήσει ζωὴν ὄχι μονοτάξως ὀλικῆν, καὶ νὰ δόσῃ καλὴν ἀνατροφὴν εἰς τὰ παιδιά της, ἔχει χρεῖα γιὰ δούλους· ὁ δοῦλος κίνει τὸν ἀφέντη νὰ ἴναι ἀφέντης, τὴν κυρία νὰ ἴναι κυρία. Ὁ δοῦλος ἐξοδεύοντας τὸν καιρὸ του εἰς τὰς ὀλικὰς ἐργασίας τοῦ σπητιοῦ, ἀφήνει διαθέσιμον τὸν καιρὸ τῆς νοικοκυραῆς, ἂν θέλῃ νὰ τὸν ἐξοδέψῃ εἰς τὰ ἀνώτερα συμπερόντα τῆς οἰκογένειας, εἰς τὴν μεγαλύτερην ἀνάπτυξιν, ἢ καὶ ψυχαγωγίαν τοῦ πνεύματός της, καθὼς ἀκόμη στήν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν της. Ἄλλὰ δὲν ἐννοῶ τοὺς δούλους καὶ δούλας ὅπου ἔχουμε στήν Κεφαλονιά σήμερον. Τοῦτα εἶναι ὄντα κατεβασμένα ὄχι τὰ βουνά, ὅπου, δὲν ἐλάβανε ποτὲ ἄλλη συντροφιά, ἄλλη γνώριση, παρὰ ἐκείνη τοῦ γουρουνιοῦ, τοῦ γαιδάρου, τῆς γίδας. Ὅντα τῶν ὁποίων ὁ νοῦς ἐκουζουλώθηκε ἕως ἀπὸ τὴν πρώτῃ τους ἡλικίαν· ποῦ δὲν ἤξερουν νὰ κάμουνε τίποτις· ποῦ δὲν εἶναι ἐπιδεχτικά νὰ μάθουνε πλέον τίποτις· ποῦ δὲν χρησιμεύουνε μέσα στὸ στήτι παρὰ γιὰ νὰ σκοπιῶνται κανεὶς ἀπάνω τους· ὄντα τέλος πάντων μονοτάξως

ἀνάκιστα νὰ μᾶς προμηθεύουνε μὲ τὴν σύμπραξίν τους ἐκεῖνες τὰς ἀνάγκαις ὅπου ἀπαιτεῖ ἡ θέση μας καὶ ἡ χρεῖα τῆς προσόδου μας. Μὲ τέτοιους δούλους ἢ δούλας, ἡ νοικοκυρὰ εἶναι ἐπιχρεωμένη νὰ τοὺς τρέξῃ πάντα ἔξοπισσῶ, νὰ τοὺς ἀκολουθῇ σὲ κάθε τους μικρὴ ἐργασία, καὶ σήμερον, καὶ αὔριο, καὶ τὴν ἄλλη, καὶ νὰν τοὺς παριστέκῃ νὰ κίνουνε τὴ δουλιὰ ἀπουκιάτου στὰ μάτια της. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡμεῖς δὲν ὠφελούμεθα ἀπὸ τοὺς δούλους μας παρὰ ὀλικῶς μόνον, καθόσον αὐτοὶ κίνουνε μὲ τὰ χέρια τους ἐκεῖνα ποῦ ἡμεῖς ἤθελε κάμουμε μὲ τὰ ἑδικά μας, ἀλλὰ τὸν καιρὸ μας δὲ μᾶς τὸν οἰκονομοῦνε διόλου, ἐπειδὴ πρέπει νὰ τὸν ἐξοδέβωμε ὅλο τὸ ἴδιο παραστέκοντες τους.

Ἐμεῖς ἔχουμε χρεῖα γιὰ δούλους οἱ ὁποῖοι νὰ γνωρίζουν τὰ χρεῖα τους, καὶ νὰ ξέρουνε νὰ συμμορφώνονται μὲ τὰς περιστάσεις καὶ μὲ τὸ χαρακτῆρα τῆς οἰκογένειας ἐκείνης εἰς τὴν ὁποία μπαίνουνε νὰ δουλέψουνε· ἐπειδὴ τοῦτοι μόνον μᾶς δίνουνε, παραπάνου ἀπὸ τὴν ὀλικὴν δουλειὰν τους, καὶ τὸν καιρὸ ποῦ μᾶς χρειάζετα διὰ τὰς ἄλλες μας ὑπόθεσεις.

Ὁ καιρὸς μας εἶναι πολῦτιμος, ἂν τότε μεταχειρίζομασθε διὰ νὰ καλυτερέβωμε τὸν ἑαυτὸ μας καὶ τὰ χτήματά μας, μὰ γιὰ νὰ μποροῦμε νὰ κάνωμε τοῦτο, μᾶς χρειάζονται δούλοι εἰς τοὺς ὁποίους νὰ ἠμποροῦμε νὰ ἀναπέβωμάστε· καὶ δούλοι τέτοιοι δὲν εἶναι στὸν τόπο μας! *Γιατὶ τὰ νόθα τοῦ Ὀρφανοτροφείου νὰ μὴν ἀναθρέφονται γιὰ τὴν ἐπιχρεῖα;*